KASBIY ETIKA VA UNING ZAMONAVIY JAMIYATDAGI AHAMIYATI

Muallif: Mamatqulova Nilufar Xusanovna

Tashkilot: Toshkent davlat tibbiyot universiteti Termiz filiali

Annotatsiya

Ushbu maqolada etika tushunchasining mazmun-mohiyati, uning inson va jamiyat hayotidagi o‘rni hamda kasbiy faoliyatda axloqiy tamoyillarning ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, kasbiy etikaning halollik, adolat, mas’uliyat, vijdon va insoniylik kabi asosiy tamoyillari yoritiladi. Zamonaviy jamiyatda axloqiy me’yorlarga rioya qilish, kasbiy munosabatlarda ishonchni mustahkamlash va axloqiy mas’uliyatni rivojlantirish masalalariga alohida e’tibor qaratiladi. Maqolada kasbiy etikaning shaxs kamoloti hamda ijtimoiy munosabatlar barqarorligini ta’minlashdagi ahamiyati asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: etika, axloq, kasbiy etika, ma’naviyat, halollik, adolat, vijdon, mas’uliyat, axloqiy qadriyatlar, insoniylik.

Аннотация

В статье анализируются сущность понятия этики, её роль в жизни человека и общества, а также значение нравственных принципов в профессиональной деятельности. Рассматриваются основные принципы профессиональной этики, включая честность, справедливость, ответственность, совесть и гуманизм. Особое внимание уделяется соблюдению нравственных норм в современном обществе, укреплению доверия в профессиональных отношениях и развитию моральной ответственности. Обосновывается значение профессиональной этики для личностного развития и устойчивости общественных отношений.

Ключевые слова: этика, мораль, профессиональная этика, духовность, честность, справедливость, совесть, ответственность, нравственные ценности, гуманизм.

Abstract

This article examines the concept of ethics, its role in human and social life, and the importance of moral principles in professional activities. It discusses the fundamental

principles of professional ethics, including honesty, justice, responsibility, conscience, and humanity. Particular attention is paid to compliance with ethical standards in modern society, strengthening trust in professional relationships, and promoting moral responsibility. The article highlights the importance of professional ethics for personal development and the stability of social relations.

Keywords: ethics, morality, professional ethics, spirituality, honesty, justice, conscience, responsibility, moral values, humanity.

Kirish

Etika falsafiy fanlarning muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, insonning axloqiy qarashlari, xulq-atvori, ezgulik va yovuzlik, adolat va adolatsizlik haqidagi tasavvurlarini o‘rganadi. Jamiyat taraqqiyoti nafaqat iqtisodiy va texnologik yutuqlar, balki insonlarning ma’naviy-axloqiy darajasi bilan ham chambarchas bog‘liq.

Bugungi globallashuv sharoitida kasbiy munosabatlarning murakkablashuvi, raqamli texnologiyalarning keng qo‘llanilishi va axborot almashinuvining jadallashuvi etika masalasining dolzarbligini yanada oshirmoqda. Har bir kasb egasidan nafaqat yuqori bilim va malaka, balki axloqiy me’yorlarga rioya qilish ham talab etiladi.

Asosiy qism

Etika insonlarning jamiyatdagi xatti-harakatlarini tartibga soluvchi axloqiy me’yorlar va qadriyatlarni o‘rganadi. Axloq esa insonning kundalik hayotida namoyon bo‘ladigan xulq-atvor qoidalari, qadriyatlari va munosabatlari tizimidir. Etika va axloq tushunchalari o‘zaro uzviy bog‘liq bo‘lib, insonning o‘ziga, boshqa odamlarga va jamiyatga munosabatini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kasbiy etika muayyan kasb doirasida amal qilinishi lozim bo‘lgan axloqiy talablar va tamoyillar majmuasidir. Masalan, pedagogik etikada o‘quvchilarga hurmat, xolis baholash va pedagogik mas’uliyat muhim o‘rin tutadi. Tibbiy etikada bemor manfaatlarini himoya qilish, tibbiy sirni saqlash va inson hayotiga hurmat bilan munosabatda bo‘lish asosiy tamoyillar hisoblanadi. Jurnalistik etikada esa haqqoniylik, xolislik va axborot manbalariga mas’uliyat bilan yondashish muhimdir.

Kasbiy etikaning asosiy tamoyillaridan biri — halollikdir. Halollik insonning o‘z vazifalarini vijdonan bajarishi, manfaatlar to‘qnashuviga mas’uliyat bilan yondashishi va o‘z faoliyatida haqqoniylikni ta’minlashida namoyon bo‘ladi. Adolat tamoyili esa

barcha insonlarga xolis munosabatda bo‘lish, qarorlarni shaxsiy manfaatlardan kelib chiqmagan holda qabul qilishni anglatadi.

Mas’uliyat kasbiy etikaning yana bir muhim jihati hisoblanadi. Har bir mutaxassis o‘z qarorlari va harakatlarining oqibatlarini anglay olishi hamda ularning natijalari uchun javobgarlikni his qilishi lozim. Bu tamoyil mehnat intizomini mustahkamlash, kasbiy ishonchni oshirish va jamoada sog‘lom muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy jamiyatda raqamli texnologiyalar rivoji bilan bog‘liq yangi axloqiy masalalar ham yuzaga kelmoqda. Shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish, mualliflik huquqiga rioya etish, sun’iy intellektdan mas’uliyatli foydalanish va yolg‘on axborot tarqalishining oldini olish shular jumlasidandir. Mazkur masalalar kasbiy etika tamoyillarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish zarurligini ko‘rsatadi.

Kasbiy etikani rivojlantirishda ta’lim muassasalari, mehnat jamoalari va ijtimoiy institutlarning o‘rni katta. Axloqiy tarbiya, kasbiy odob qoidalarini o‘rgatish, ochiq muloqot va shaxsiy namuna orqali jamiyatda mas’uliyatli xulq-atvorni shakllantirish mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, etika insonning shaxsiy kamoloti va jamiyat taraqqiyotida muhim ahamiyatga ega. Kasbiy etika mutaxassisning nafaqat kasbiy mahoratini, balki uning axloqiy qiyofasini ham belgilaydi. Halollik, adolat, vijdon, mas’uliyat va insoniylik kabi tamoyillarga rioya qilish kasbiy munosabatlarda ishonchni mustahkamlaydi hamda ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashga yordam beradi.

Shu sababli kasbiy etika masalalarini ta’lim jarayonida, mehnat faoliyatida va jamiyat hayotida keng targ‘ib qilish muhimdir. Har bir mutaxassisning axloqiy mas’uliyatni chuqur anglashi zamonaviy jamiyatda yuksak ma’naviyat va samarali hamkorlik muhitini shakllantirishning muhim shartlaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Aristotel. *Nikomax etikasi*.
2. Kant, I. *Axloq metafizikasining asoslari*.
3. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi.
4. Etika va falsafa fanlariga oid o‘quv qo‘llanmalar va ilmiy adabiyotlar.